

Μαθητική Εβδομάδα Δράσης 2025

από την **Ουτοπία**
στα Βιώσιμα **Οικο-Τοπία**

act:onaid
για έναν κόσμο πιο δίκαιο

Καλώς ήλθατε στην 21^η ετήσια Μαθητική Εβδομάδα Δράσης 2025!

Περπατώ δέκα βήματα, κι ο ορίζοντας κάνει πίσω άλλα δέκα.

Όσο κι αν προχωρήσω, δεν θα τη φτάσω ποτέ.

Σε τι χρησιμεύει η ουτοπία;

Γι' αυτό ακριβώς: για να προχωράμε.

Eduardo Galeano, Οι Λέξεις Ταξιδεύουν

Αγαπητοί και αγαπητές εκπαιδευτικοί,

Σας καλωσορίζουμε στην **21^η Μαθητική Εβδομάδα Δράσης!**

Η Μαθητική Εβδομάδα Δράσης συνεχίζει για άλλη μία χρονιά την αποστολή της, την κινητοποίηση, δηλαδή, της μαθητικής κοινότητας πάνω σε θέματα που αφορούν την σύγχρονη κοινωνία. Η δράση αυτή σχολικού ακτιβισμού στόχο έχει κάθε φορά να ενώνει τις φωνές μαθητών και μαθητριών, στέλνοντας έτσι, ένα ηχηρό μήνυμα για αλλαγή και ταυτόχρονα να καλλιεργήσει την πεποίθηση, ότι μπορούμε όλα τα άτομα να γίνουμε φορείς αλλαγής, μετασχηματίζοντας την πραγματικότητά μας, μετατρέποντας την «**Ουτοπία**» σε πλούσια και **Βιώσιμα Οίκο-Τοπία!**

Η φετινή εκστρατεία με μια ματιά!

Η ΘΕΜΑΤΙΚΗ

Η φετινή θεματική φέρνει στο προσκήνιο τη σημασία της **βιοποικιλότητας** και των **οικοσυστημάτων** για τον πλανήτη και κατ' επέκταση για τη ζωή του ανθρώπου πάνω σ' αυτόν. Εγείρει προβληματισμούς για τις επιπτώσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας, αλλά κυρίως **φιλοδοξεί να εμπνεύσει** τους μαθητές και τις μαθήτριες να κινητοποιηθούν, να υιοθετήσουν στάσεις και **συμπεριφορές ενός πιο βιώσιμου μοντέλου ζωής**, ενός μοντέλου, που εκλαμβάνει την ανθρώπινη ύπαρξη ως άρρηκτο και ισότιμο μέρος σε σχέση με τα υπόλοιπα στοιχεία της φύσης σε μια αγαστή **οικολογική ισορροπία**.

Η φετινή θεματική εφορμάτε, αλλά και παράλληλα εμβαθύνει σε 2 από τους 17 στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης:

Ο Στόχος 15, που δίνει έμφαση στην ζωή πάνω στα χερσαία εδάφη και την βιωσιμότητα αυτών, επιδιώκει, εκτός άλλων:

- τη διασφάλιση της διατήρησης, αποκατάστασης και βιώσιμης χρήσης των χερσαίων οικοσυστημάτων και των οικοσυστημάτων εσωτερικών υδάτων και των υπηρεσιών τους, ιδίως των δασών, των υδροβιότοπων, των βουνών και των ξηρών ζωνών, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διεθνείς συμφωνίες.
- την ενσωμάτωση της αξίας των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας στον εθνικό και τοπικό σχεδιασμό, στις αναπτυξιακές διαδικασίες και στις στρατηγικές και υπολογισμούς μείωσης της φτώχειας¹.

Ο Στόχος 13 αποτυπώνει την ανάγκη για άμεση δράση για το κλίμα, προκείμενου να αποτραπεί η πρόβλεψη, ότι η παγκόσμια θερμοκρασία της επιφάνειας του πλανήτη προβλέπεται να αυξηθεί κατά τη διάρκεια του 21^{ου} αιώνα και είναι πιθανό να ξεπεράσει ακόμα και τους 3 βαθμούς Κελσίου, εάν συνεχιστεί το ισχύον μοντέλο ζωής. Μάλιστα, ορισμένες περιοχές του πλανήτη αναμένεται να θερμανθούν ακόμη περισσότερο. Οι φτωχότεροι και οι πιο ευάλωτοι άνθρωποι είναι αυτοί που επηρεάζονται περισσότερο². Εκτός των άλλων, επιδιώκει:

- την ενσωμάτωση των μέτρων για την κλιματική αλλαγή στις εθνικές πολιτικές, στρατηγικές και σχεδιασμούς.
- βελτίωση της εκπαίδευσης, ευαισθητοποίησης, καθώς και της ανθρωπίνης και θεσμικής ικανότητας σχετικά με θέματα που αφορούν τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, την προσαρμογή, τη μείωση των επιπτώσεων και την έγκαιρη προειδοποίηση.

¹ <https://unric.org/el/%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%BF%CF%83-15-%CE%B6%CF%89%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B1/> (ανασύρθηκε από το διαδίκτυο στις 30/12/2024)

² ο.π (ανασύρθηκε στις 8/1/2025)

Τα Βήματα της συμμετοχής σας στη δράση!

1^ο

Ενημερωθείτε, ευαισθητοποιηθείτε και ευαισθητοποιήστε τους μαθητές και τις μαθήτριάς σας πάνω στην φετινή θεματική, αξιοποιώντας τις πληροφορίες και τις δραστηριότητες, που θα βρείτε στο παρόν υλικό, αλλά και σε άλλες πηγές, που θα συγκεντρώσετε εσείς ή/και η ομάδα σας.

2^ο

Δημιουργήστε ένα έργο Land Art στο φυσικό περιβάλλον του τόπου σας ή στο προαύλιο του σχολείου σας. Ενημερωθείτε για την τέχνη Land Art και εμπνευστείτε για το έργο σας, ανατρέχοντας στο σχετικό κεφάλαιο του υλικού αλλά και από άλλες πηγές!

3^ο

Φωτογραφίστε το έργο σας και **ανεβάστε το έως 30 Απριλίου 2025** στο <https://forms.gle/RAnUnGncLuHNbtfr9>, επισφραγίζοντας την συμμετοχή σας στην φετινή εκστρατεία και κυρίως στέλνοντας, έτσι, ένα μήνυμα για την βιοποικιλότητα, τα οικοσυστήματα και το περιβάλλον!

Εναλλακτικά, αν δεν σας ανοίγει ο παραπάνω σύνδεσμος, χρησιμοποιείστε <https://forms.gle/hi6bam2Hdx8qJhnS7>

Στείλτε μας, τέλος, την φωτογραφία σας στο education.hellas@actionaid.org
Όλες οι φωτογραφίες θα αναρτηθούν από εμάς σε μια ψηφιακή έκθεση, χρησιμοποιώντας την εφαρμογή Padlet, ο σύνδεσμος της οποίας θα σας αποσταλεί μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Περιηγηθείτε στην έκθεση και γνωρίστε, με έναν διαφορετικό τρόπο τον τόπο μας και τα οικοσυστήματά του!

Το γλωσσάρι της φετινής εκστρατείας

Οικοσύστημα: είναι μια οργανωμένη λειτουργική μονάδα, στην οποία υπάρχει στενή αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση μεταξύ των βιοτικών και των αβιοτικών παραγόντων, υπάρχει δηλαδή μια συνεχής ροή ενέργειας και μια κυκλοφορία θρεπτικών στοιχείων μεταξύ των ζωντανών (βιοτικών) και μη (αβιοτικών) μερών της. Είναι, συνεπώς, τα οικοσυστήματα, πολύπλοκα δυναμικά πλέγματα αλληλεπιδράσεων και αλληλεξαρτήσεων μεταξύ των κοινοτήτων, οι οποίες τα συνθέτουν και βρίσκονται σε μια συνεχή μεταβολή και εξέλιξη. Έτσι, λοιπόν, όταν ορίζουμε ένα οικοσύστημα, δεν αρκεί να καταγράψουμε τα στοιχεία από τα οποία αυτό συντίθεται, πρέπει ταυτόχρονα να προσδιορίσουμε και τις αλληλεπιδράσεις οι οποίες συνεκτικά τα συνδέουν μεταξύ τους³.

Βιοποικιλότητα: αναφέρεται συνολικά στα δισεκατομμύρια μοναδικών οργανισμών που ζουν στη Γη καθώς και στις αλληλεπιδράσεις τους.

Βιοτικά στοιχεία: είναι το είδος και το πλήθος των ζωντανών οργανισμών μιας περιοχής.

Αβιοτικά στοιχεία: Το ποιοι και πόσοι οργανισμοί από κάθε είδος μπορούν να ζήσουν σε μια περιοχή καθορίζεται από παράγοντες, όπως η ηλιοφάνεια, οι βροχοπτώσεις, η σύσταση του εδάφους, οι άνεμοι, η θερμοκρασία. Οι παράγοντες αυτοί αποτελούν τα αβιοτικά στοιχεία της περιοχής.

Οικολογική ισορροπία: Η σχετικά σταθερή σχέση που διαμορφώνεται με την πάροδο του χρόνου ανάμεσα στους παράγοντες και τα στοιχεία του περιβάλλοντος ενός οικοσυστήματος⁴.

³ <http://www.teiep.gr/kte/pdf/oikosyst/1.pdf> (ανασύρθηκε από το διαδίκτυο 24/12/2024)

⁴ <http://ep.culture.gr/el/Pages/DictionaryFS.aspx?item=325> (ανασύρθηκε από το διαδίκτυο στις 8/1/2025)

Βιωσιμότητα: Η λέξη βιωσιμότητα περιλαμβάνει έννοιες, όπως διατηρώ, υποστηρίζω, διαρκώ. Δεν υπάρχει ένας μόνο ορισμός για την βιωσιμότητα. Υπάρχουν πολλές διαφορετικές απόψεις για το τι σημαίνει και πως μπορεί να επιτευχθεί. Η ιδέα της βιωσιμότητας πηγάζει από την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης που καθιερώθηκε στην πρώτη σύνοδο κορυφής για τη Γη, στο Ρίο το 1992. Παρατίθενται 3 από τις πολλές προσεγγίσεις του όρου:

- Είναι η ανταπόκριση στις ανάγκες του σήμερα χωρίς να διακυβεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ανταποκριθούν στις δικές τους ανάγκες (Εκθεση Brundtland για την Παγκόσμια Επιτροπή Περιβάλλοντος και Ανάπτυξης)
- Είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής του ανθρώπου, ενώ ζει στο πλαίσιο της φέρουσας ικανότητας των υποστηρικτικών οικοσυστημάτων της Γης.
- Μια διαδικασία αλλαγής, κατά την οποία, η αξιοποίηση των πόρων, η κατεύθυνση των επενδύσεων, ο προσανατολισμός των τεχνολογικών εξελίξεων και οι θεσμικές αλλαγές είναι όλα σε αρμονία και ενισχύουν τόσο την υφιστάμενη όσο και την μελλοντική ικανότητα ανταπόκρισης στις ανάγκες και τις προσδοκίες του ανθρώπου.⁵

⁵ <https://www.unimc.it/farminc/el/mod4/unit4.html> (ανασύρθηκε από το διαδίκτυο στις 8/1/2025)

Ουτοπίες ...μέσα στην πραγματικότητα!

Ήξερες ότι:

- Το 1935 ο Arthur G. Tansley επινόησε τον όρο **Οικοσύστημα** για τα βιοτικά και τα αβιοτικά συστατικά, τα οποία θεώρησε ως ένα άρρηκτα συνδεδεμένο σύνολο. Η ενσωμάτωση του αβιοτικού περιβάλλοντος σ' ένα ενιαίο σύστημα με την βιοκοινότητα αποτελεί μια σημαντική και αξιοσημείωτη πρόοδο. Ο νεολογισμός του Tansley δεν έτυχε της άμεσης και γενικής χρήσης στην οικολογία παρά μόνο μετά το θάνατό του.
- Η **Οικοκεντρική Ανάπτυξη** είναι ένα μοντέλο ανθρώπινης ανάπτυξης που επικεντρώνεται στην οικολογία, θεωρώντας τους ανθρώπους ως μέρος της φύσης. Αντιμετωπίζει τη φύση ως ζωντανή και συναισθανόμενη, εξίσου έξυπνη και σημαντική με τους ανθρώπους. Η ανάπτυξη του ατόμου συνδέεται άμεσα με την υγεία του φυσικού κόσμου. Η ευημερία του ανθρώπου είναι αλληλένδετη με την ευημερία του τοπικού οικοσυστήματος στο οποίο ανήκει.
- Η Ελλάδα, λόγω του κλίματος και της γεωγραφίας της, έχει εξαιρετική βιοποικιλότητα **Οικοκεντρική Ανάπτυξη**, με ενδημικά είδη, όπως η χλωρίδα των Κυκλάδων ή ο αρπακτικός αετός, και με διάφορους θηλαστικούς, όπως η θαλάσσια χελώνα καρέτα-καρέτα και το αγριοκάτσικο.
- **446 περιοχές της χώρας** μας έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο Natura 2000!
- Ο ωκεανός απορροφά το **30% του CO₂**. Οι ωκεανοί μας βοηθούν να μειώσουμε την ποσότητα του διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα και έτσι ελέγχουν την κλιματική αλλαγή. Αλλά η ρύπανση και η υπερθέρμανση τους απειλούν!
- Η Γη καλύπτεται από δάση που παράγουν **το 20% του οξυγόνου που αναπνέουμε!** Επίσης, απορροφούν διοξείδιο του άνθρακα και βοηθούν στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

- Η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Αλλαγή του Κλίματος (IPCC) εκτιμά, ότι έως το 2050, εκατομμύρια είδη είναι **πολύ πιθανό να εξαφανιστούν**, μια αύξηση της θερμοκρασίας κατά 2-3°C θα επιφέρει μια απώλεια του 20-30% της βιοποικιλότητας.
- Το **Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας** της Ελλάδας 2021-2027 αποτελεί στρατηγικό σχέδιο για τη διαχείριση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, εστιάζοντας στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων.
- Οι υγρότοποι, όπως οι βάλτοι και οι λιμνοθάλασσες, καλύπτουν μόνο το 6% της γήινης επιφάνειας, αλλά φιλοξενούν το 40% της παγκόσμιας βιοποικιλότητας. Εκτός από την αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα, **οι υγρότοποι λειτουργούν ως φυσικοί φραγμοί απέναντι στις πλημμύρες και ως καθαριστές νερού.**
- Στην Ευρώπη είναι σε καλή κατάσταση **MONO**:
  - το 52 % των πτηνών
  - το 16 % των πιο σημαντικών φυσικών οικοτόπων
  - το 23 % των προστατευόμενων ειδών.
- Περίπου 1 εκατομμύριο είδη φυτών και ζώων **απειλούνται με εξαφάνιση**, λόγω της καταστροφής των οικοτόπων τους, της κλιματικής αλλαγής και της υπερεκμετάλλευσης.
- Το 71% της επιφάνειας της Γης καλύπτεται από νερό, αλλά το 97% αυτού του νερού είναι αλμυρό και το 2% είναι παγωμένο στους πόλους. Μόνο το 1% του παγκόσμιου νερού είναι γλυκό και **κατάλληλο για πόση και άρδευση.**
- Στον πλανήτη Γη **ζουν 8,7 εκ είδη**, με τα 6,5 εκ. από αυτά να είναι χερσαία, ενώ τα 2,2 εκ. να ζουν στις θάλασσες και τους ωκεανούς. Αν κάποιος ήθελε να τα ονομάσει όλα, ένα προς ένα, θα χρειαζόταν συνολικά 285 χρόνια.
- Πάνω από 900 είδη φυτών και 4.000 είδη ζώων δεν τα συναντάμε πουθενά αλλού στον κόσμο, παρά **μόνο στην Ελλάδα!**

Σκέφτηκες ποτέ ότι...

Η ανθρώπινη ζωή και ύπαρξη καθώς και η ευημερία των κοινωνιών μας στηρίζεται στα υγιή οικοσυστήματα;

Αφιέρωσε λίγο χρόνο να αναστοχαστείς πάνω σε αυτό...

- Όλα όσα σχετίζονται με τον τρόπο ζωής μας, την υγεία μας, τον πολιτισμό και την αναψυχή στηρίζονται στα προϊόντα και τις υπηρεσίες που μας παρέχει η φύση.

Μπορείς να βρεις ένα παράδειγμα;

- Εξαρτόμαστε από τη φύση για την τροφή, το νερό, τον αέρα, την υγεία, τη γονιμότητα του εδάφους και τη ρύθμιση του κλίματός μας⁶.

Αναστοχάσου πάνω σε αυτή την εξάρτηση...

- Η φύση δεν είναι απλώς ένας πόρος, αλλά μια άμεση ανάγκη για την καθημερινότητά μας. Από το καθαρό νερό που πίνουμε μέχρι τις πρώτες ύλες για τα προϊόντα μας, όλα προέρχονται από τη φύση. Η αειφόρος εκμετάλλευση αυτών των πόρων είναι κρίσιμη για την επιβίωση της ανθρωπότητας και για την προστασία των μελλοντικών γενεών.

Σκέψου πρακτικές αειφόρου «εκμετάλλευσης» της φύσης...

- Η κλιματική αλλαγή αποτελεί τον πιο αβέβαιο αλλά και το δυσκολότερο αναστρέψιμο παράγοντα. Η αλλαγή κρίσιμων παραμέτρων του αβιοτικού περιβάλλοντος, όπως η θερμοκρασία, η ποσότητα και κατανομή των βροχοπτώσεων και η στάθμη της θάλασσας, εξαντλούν τις αντοχές και τις δυνατότητες προσαρμογής των ειδών και των οικοσυστημάτων, αυξάνουν το ρυθμό απώλειας και υποβάθμισης των ενδιαιτημάτων.

Ερεύνσε για καθημερινές επιλογές που συμβάλλουν στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής...

⁶ Πηγή: <https://biodiversity-greece.gr/i-simasia-tis-viopoikilotitas/> (ανασύρθηκε από το διαδίκτυο 30/12/2024)

Ιστορίες Οικο-ουΤοπίας που μας εμπνέουν!

Φρουροί του Περιβάλλοντος

Στην **Κολομβία**, άνδρες, γυναίκες και παιδιά έχουν αναλάβει να **προστατεύουν το περιβάλλον** μέσα από την τοπική οργάνωση **Environmental Indigenous Guard**, που στηρίζεται από την ActionAid. Οι άνθρωποι αυτοί γνωρίζουν την ονομασία κάθε φυτού, κάθε θάμνου, κάθε φρούτου και σου δίνουν τουλάχιστον τρεις διαφορετικές συνταγές και φαρμακευτικές χρήσεις για το καθένα.

«**Ενθαρρύνω τις κόρες μου και τις εγγονές μου να συνεχίσουν να φροντίζουν τη γη μας και τα νερά της περιοχής. Τους μαθαίνω να αγαπούν το περιβάλλον και να το προσέχουν,**» λέει η Luz Marina. «**Τις μεγαλύτερες συνέπειες θα τις ζήσουν τα παιδιά μας. Έχω δει πολλά πράγματα να αλλάζουν. Θυμάμαι όταν ήμουν παιδί, οι γονείς μας μάς πήγαιναν στο βουνό και τότε η βλάστηση ήταν πολύ πυκνή. Το ποτάμι είχε τόσο πολύ νερό που φοβόμουν να το διασχίσω. Τώρα, όμως, η στάθμη του νερού έχει κατέβει. Εμείς που έχουμε όμορφες αναμνήσεις από αυτόν τον τόπο στενοχωριόμαστε...**»

© Liliana Merizalde / ActionAid

Η Luz Marina είναι μέλος της οργάνωσης Environmental Indigenous Guard

Ένας λαχανόκηπος γεμάτος ελπίδα

Στην **Καμπότζη**, η κλιματική κρίση των τελευταίων ετών δυσκολεύει πολύ τις αγροτικές οικογένειες. Τα έντονα καιρικά φαινόμενα, όπως η ξηρασία, οι σφοδρές καταιγίδες και οι πλημμύρες, καταστρέφουν την παραγωγή τους, με αποτέλεσμα να πλήττεται το οικογενειακό εισόδημα και αρκετά παιδιά να σταματούν το σχολείο για να βοηθήσουν τους γονείς τους. Η ActionAid στηρίζει αυτούς τους πληθυσμούς! **Οι γονείς συμμετέχουν σε εκπαιδεύσεις για ανθεκτικές στο κλίμα καλλιέργειες, μαθαίνουν για τα μέτρα πρόληψης καταστροφών και έτσι, η παραγωγή και κατ' επέκταση το εισόδημά τους διασφαλίζεται και τα παιδιά συνεχίζουν το σχολείο.** Η Phanna μοιράζεται την εμπειρία της:

© Mr. Kinin Kruoch and Mrs. Sinang Tha/ActionAid

Στη Phanna αρέσει πολύ να ασχολείται κι εκείνη με τον λαχανόκηπο.

«*Χαίρομαι πολύ που βλέπω τον λαχανόκηπο των γονιών μου έτσι γεμάτο, γιατί από αυτόν ζούμε, από αυτόν τρώμε και πληρώνουμε τα έξοδά μας. Πιο παλιά θυμάμαι, ότι η μητέρα μου στενοχωριόταν, γιατί δεν έβρεχε και ο λαχανόκηπος είχε αρχίσει να μαραίνεται. Έβλεπα έντομα που έτρωγαν τα φυτά και θυμάμαι που το έλεγα στη μητέρα μου. Τώρα, όμως, έμαθε από τα μαθήματα της ActionAid για τους μικροκαλλιεργητές, να φτιάχνει φυσικά λιπάσματα και εντομοκτόνα, που κάνουν καλά τη δουλειά τους, χωρίς να καταστρέφουν το χώμα. Πολλές φορές αυτά που μαθαίνει τα μοιράζεται και μαζί μου: μαθαίνει για την κλιματική κρίση, μαθαίνει τι να φυτέψει ανάλογα με την εποχή και τον καιρό κτλ. Ο μπαμπάς βοηθάει κι εκείνος τη μαμά στον λαχανόκηπο, προετοιμάζοντας το έδαφος και παράλληλα δουλεύει στην οικοδομή. Εγώ πηγαίνω στο σχολείο και στον ελεύθερο χρόνο μου, κάνω κι εγώ κάποιες δουλειές του σπιτιού, όπως π.χ. να ποτίζω τον λαχανόκηπο!*»

Διαφυλάσσοντας την παράδοση, προστατεύουμε και την οικονομία!

Ανάμεσα στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα τελευταία χρόνια οι αγρότες και οι αγρότισσες στην **Ινδία** είναι και η σταδιακή εξαφάνιση τοπικών, παραδοσιακών σπόρων έναντι νέων, υβριδικών. Στην πράξη αυτό σημαίνει, ότι οι αγρότες εξαρτώνται από τις εταιρείες, που εμπορεύονται τους νέους σπόρους, συχνά έναντι υψηλού κόστους, **ενώ παράλληλα χάνεται η βιοποικιλότητα** και μαζί ένα μέρος της ιστορίας και των παραδόσεων του τόπου. Ως ActionAid, **στηρίζουμε τον αγροτικό πληθυσμό της κοινότητας Τσαμπά Μαντί** με εκπαιδεύσεις, ενώ παράλληλα έχουμε δημιουργήσει 16 τράπεζες σπόρων. Η 47χρονη Tulsa Devi μοιράζεται την εμπειρία της:

© Rakesh / ActionAid

Η Tulsa Devi (1^η από αριστερά) με μέλη της ομάδας γυναικών.

«*Με τον άνδρα μου έχουμε ένα χωράφι και το καλλιεργούμε, από αυτό ζούμε. Τελευταία οι δουλειές δεν πήγαιναν καλά και δεν καλύπταμε τα έξοδά μας. Αρχίσαμε να χρησιμοποιούμε χημικά λιπάσματα και φυτοφάρμακα, αλλά και πάλι η σοδειά μας καταστράφηκε από τα έντομα. Τότε ήταν που μπήκα στη γυναικεία ομάδα αυτοβοήθειας της ActionAid. Από εκεί συνειδητοποίησα την αξία των τοπικών, παραδοσιακών σπόρων και κατάλαβα, ότι οι σπόροι αυτοί είναι η κληρονομιά μας! Με τη βοήθεια της ActionAid και με τις οικονομίες μας ως ομάδα, πήραμε χρηματοδότηση από το κράτος κι εξασφαλίσαμε αποθήκες για τους σπόρους. Φέτος η σοδειά μας σε ρύζι και σιτάρι ήταν εξαιρετική, ξεπέρασε κάθε προσδοκία! Το εισόδημά μας αυξήθηκε! Από το περίσσειμα της παραγωγής ενισχύσαμε την τοπική τράπεζα σπόρων και βέβαια ενημερώνουμε και τους υπόλοιπους αγρότες για την ανάγκη διαφύλαξης των τοπικών ποικιλιών.*»

Δραστηριότητες για τα Οικο-Τοπία μας!

1. Περπατώντας στα Οικο-Τοπία μας

Αξιοποιήστε το φυσικό περιβάλλον κοντά ή γύρω από το σχολείο σας, όπως άλση, πάρκα, δασύλλια, κήπους, ακτές και εξηγήστε στην ομάδα, ότι σήμερα θα πάτε έναν περίπατο στην φύση (σε διαφορετική περίπτωση αξιοποιήστε τον προαύλιο χώρο του σχολείου). Κατά την διάρκεια του περιπάτου, ξεκινήστε έναν προφορικό καταγισμό ιδεών με την ομάδα για το τι βλέπουν, τι ακούν, τι μυρίζουν, τι θα μπορούσαν να γευτούν, τι θα ήθελαν να ακουμπήσουν.

Σταθείτε σ' ένα σημείο και δώστε λίγο χρόνο στα μέλη της ομάδας να περιηγηθούν στον περιβάλλοντα χώρο και να συλλέξουν ένα «**πράγμα**» για κάθε κατηγορία, που θα βρείτε παρακάτω. Διευκρινίστε ότι το «**πράγμα**» δεν είναι απαραίτητο να είναι αντικείμενο, αλλά μπορεί μία ανάμνηση από αυτό το μέρος, μία μυρωδιά του τόπου, ένα συναίσθημα, μία ιδέα που τους γεννά αυτό το μέρος.

- Ένα «**πράγμα**» που σας κάνει να **χαμογελάτε**.
- Ένα «**πράγμα**» που σας φέρνει **θύπη**.
- Ένα «**πράγμα**» που σας φέρνει **φόβο** ή **προβληματισμό**.
- Ένα «**πράγμα**» που σας γεμίζει **εθιμικά**.

Αφού ολοκληρώσουν την περιήγηση, καλέστε τους μαθητές και τις μαθήτριες σε ένα κύκλο και ζητήστε να αφήσουν αυτά που μάζεψαν στο κέντρο. Όσα δεν είναι αντικείμενα, μπορούν να τα γράφουν σε χαρτί και να τοποθετηθούν και αυτά στο κύκλο. Παροτρύνετε τους μαθητές και τις μαθήτριες να μοιραστούν στην ολομέλεια τι έφεραν για την κάθε κατηγορία και κυρίως το γιατί.

Έπειτα, ξεκινήστε μία συζήτηση αναστοχασμού βάσει των υλικών, αλλά και όσων μοιραστήκατε στον κύκλο, ενδεικτικά, όπως παρακάτω:

- Πώς συνδέονται μεταξύ τους αυτά που φέρατε;
- Κατά πόσο πιστεύετε, ότι όλα αυτά που φέρατε αποτελούν ένα σύστημα και για ποιο λόγο;
- Πώς συσχετίζεται ο άνθρωπος με αυτά που φέρατε;
- Κατά πόσο πιστεύετε, ότι ο άνθρωπος αποτελεί μέρος αυτού του συστήματος «πραγμάτων»; Με ποιο τρόπο;
- Κατά πόσο πιστεύετε, ότι ο άνθρωπος επηρεάζει το σύστημα, αλλά επηρεάζεται από αυτό; Σκεφτείτε ένα παράδειγμα!
- Ποια είναι η πρώτη λέξη που σας έρχεται στο μυαλό όταν ακούτε τη λέξη **Οικοσύστημα**;
- Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο ρόλος του ανθρώπου μέσα σε αυτό το **Οικοσύστημα**;

Μην ξεχάσετε να πάρετε μαζί σας τα «**πράγματα**», που σας έδωσε η φύση, φυσικά υλικά ή/και συναισθήματα, μνήμες και ό, τι άλλο. Μπορεί να σας φανούν χρήσιμα για την επόμενη δραστηριότητα!

2. Συνομιλώντας με τα Οικο-Τοπία μας

Ξανά βγείτε στη φύση, όπως στην παραπάνω δραστηριότητα! Ζητήστε από την ομάδα να παρατηρήσουν το φυσικό τοπίο. Έπειτα, παροτρύνετε τα μέλη της ομάδας σας να κλείσουν τα μάτια τους και να ακούσουν τη φύση, να ακούσουν τους ήχους της, να αφουγκραστούν την φωνή της. Επιστρέψτε στη τάξη και δώστε λίγο χρόνο στους μαθητές και στις μαθήτριες να ανακαλέσουν στην μνήμη τους τα όσα άκουσαν από την φύση και παράλληλα να γράφουν σε χαρτί του μέτρου με τη μορφή καταγισμού ιδεών τις πρώτες λέξεις που τους έρχονται στο μυαλό ύστερα από αυτή την εμπειρία (πχ. συναισθήματα, χρώματα, ιδέες κτλ.). Έπειτα, ενθαρρύνετε τα μέλη της ομάδας να αναπαράξουν τους ήχους που άκουσαν, χρησιμοποιώντας το σώμα τους ή/και αξιοποιώντας υλικά από την φύση ως μουσικά όργανα. Θυμηθείτε τα υλικά που συλλέξατε από την προηγούμενη δραστηριότητα!

Συμπληρώστε αυτό το πλούσιο Ηχοτοπίο, σκαρώνοντας ή/και συνθέτοντας μικρά δίστιχα ή και μεγαλύτερες ποιητικές φόρμες, αξιοποιώντας τις λέξεις που γράψατε στο χαρτί του μέτρου.

Όταν ολοκληρώσετε την διαδικασία της δημιουργίας και το αποτέλεσμα σας ικανοποιεί, ξεκινήστε μια συζήτηση αναστοχασμού. Ενδεικτικά:

- Πώς σας φάνηκε συνολικά η εμπειρία της δημιουργίας;
- Τι νιώθετε ότι σας προσέφερε η επαφή σας με τη φύση με αυτό τον τρόπο;
- Είναι κάτι που σκεφτήκατε για την σχέση μας με την φύση που δεν το είχατε σκεφτεί μέχρι τώρα;

Ηχογραφήστε το αποτέλεσμα και μην ξεχάσετε να μας το στείλετε στο education.hellas@actionaid.org!

Μπορείτε να εμπνευστείτε από τα παρακάτω:

- [Creating Soundscapes_Creative Exercise #12](https://www.youtube.com/watch?v=VNttzx_z_QE)
- <https://www.youtube.com/watch?v=1s5DRp2oe68>
- <https://www.youtube.com/watch?v=C9bZN3lhc9s>
- https://www.youtube.com/watch?v=N2QiCy8b_rk

3. Συν-Βιώνοντας με τα Οικο-Τοπία μας

Εισάγετε την ομάδα στο παρακάτω σε σενάριο.

Το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου σας μελετά την ιδέα να δημιουργήσει ένα Μουσείο αφιερωμένο στα Ανθρώπινα Δικαιώματα, καθώς η περιοχή σας δοκιμάστηκε από διαφορά ιστορικά γεγονότα. Μέσα στα σχέδια αλλά και στις προθέσεις του Συμβουλίου είναι να φιλοτεχνηθεί ένα μνημείο Ειρήνης στην περιοχή, τιμώντας τους ανθρώπους που χάθηκαν σ' αυτά τα γεγονότα. Η πλειονότητα των δημοτικών συμβούλων είναι σύμφωνη. Ωστόσο, υπάρχουν και αρκετές αντίθετες φωνές μέσα στο συμβούλιο, που αντιμετωπίζουν με σκεπτικισμό το όλο εγχείρημα καθώς, όπως ισχυρίζονται, ένα τέτοιο έργο θα διαταράξει το οικοσύστημά της περιοχής. Αντιπροτείνουν να γίνουν ενέργειες προς την κατεύθυνση να χαρακτηριστεί η περιοχή «Natura» ή «Φυσικού κάλλους».

Οι πολίτες του δήμου είναι διχασμένοι: να οικοδομήσουν το μουσείο, αποτίωντας έτσι φόρο τιμής στους ανθρώπους της περιοχής ή να αφήσουν το χώρο ως έχειν και παράλληλα να γίνουν ενέργειες, ώστε να χαρακτηριστεί ο χώρος «Natura» ή «Φυσικού κάλλους»;

Οι πολίτες θα πρέπει να ψηφίσουν. Ωστόσο, θέλουν προηγουμένως να ακούσουν τα επιχειρήματα της κάθε πλευράς σε μια ανοιχτή συνέλευση, που θα διοργανωθεί από τον δήμο. Έπειτα, μπορούν να παρέμβουν στην διαδικασία, είτε κάνοντας ερωτήσεις, είτε κάνοντας τοποθετήσεις πάνω στο θέμα.

Χωρίστε τους μαθητές και τις μαθήτριες σε 3 υπό-ομάδες, όπου κάθε μία θα αντιπροσωπεύει τα παρακάτω:

Ομάδα 1

Είστε μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου και τάσσετε υπέρ της κατασκευής του μουσείου. Είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν χώροι για τον πολιτισμό και την προώθηση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ετοιμάζετε τα επιχειρήματα που θα παρουσιάσετε στους συμπολίτες σας στην συνέλευση για να τους πείσετε να ψηφίσουν υπέρ της άποψής σας.

Ομάδα 2

Είστε μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου και τάσσετε υπέρ του μουσείου. Είναι σημαντικό να προστατευθεί η βιοποικιλότητα και το οικοσύστημα της ευρύτερης περιοχής. Ετοιμάζετε τα επιχειρήματα που θα παρουσιάσετε στους συμπολίτες σας στη συνέλευση για να τους πείσετε να ψηφίσουν υπέρ της άποψής σας.

Ομάδα 3

Είστε πολίτες του Δήμου. Δεν έχετε ακόμα αποφασίσει με ποια άποψη τάσσετε. Ακούστε προσεκτικά τα επιχειρήματα της κάθε πλευράς. Πάρτε λίγο χρόνο να σκεφτείτε και μην διστάσετε να παρέμβετε στην ανοιχτή συνέλευση, ενισχύοντας με επιχειρήματα, είτε τη μία, είτε την άλλη πλευρά, είτε κάνοντας μια καινούργια πρόταση, επιχειρηματολογώντας υπέρ αυτής!

Δώστε χρόνο στις ομάδες να ετοιμάσουν τα επιχειρήματά τους για την ανοιχτή συνέλευση αλλά και στους πολίτες, ώστε να συζητήσουν μεταξύ τους πάνω στο θέμα προτού παραβρεθούν στη συνέλευση και πάρουν την όποια θέση. Στη συνέχεια, σηματοδοτήστε την έναρξη της συνέλευσης και διευκολύνετε τις ομάδες προς ένα γόνιμο και επικοινωνιακό διάλογο. Μετά και την ψηφοφορία, ζητήστε από τους μαθητές και τις μαθήτριες να «βγουν» από τους ρόλους τους και ξεκινήστε μια συζήτηση αναστοχασμού, ενδεικτικά όπως τα παρακάτω:

- Κατά πόσο ήταν εύκολο να φτάσετε σε μια κοινά αποδεκτή λύση;
- Τι νομίζετε ότι διευκόλυνε το διάλογο και τι τον δυσκόλεψε;
- Τι σας ξάφνιασε κατά την διάρκεια της συζήτησης;
- Πώς θα ορίζατε την έννοια βιωσιμότητας;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι η απόφαση που τελικά συμφωνήθηκε είναι μέρος αυτού που ορίσατε ως βιωσιμότητα; Για ποιο λόγο;
- Πώς θα περιγράφατε ένα μοντέλο ζωής που κάνει τόσο τον πλανήτη όσο και τις ζωές πάνω σ' αυτόν βιώσιμες;

Κάλεσμα σε δράση!

Πριν ξεκινήσουμε τη δράση, μάθετε και εμπνευστείτε!

Τι είναι η Land Art;

« Η Land Art ζητά από τους ανθρώπους να δουν το καθημερινό τοπίο από πιο κοντά και με έναν καινούριο τρόπο, να μοιραστούν αυτές τις ιδέες με ολόκληρη την κοινότητα, να συνδεθούν με το φυσικό περιβάλλον με ευχάριστο και δημιουργικό τρόπο. »

Η **Land Art** ή **Earth Art** είναι μια καλλιτεχνική κίνηση που εμφανίστηκε τη δεκαετία του 1960, ξεκινώντας κυρίως από τις Ηνωμένες Πολιτείες και επικεντρώνεται στη δημιουργία έργων τέχνης, που αλληλεπιδρούν με το φυσικό τοπίο και χρησιμοποιούν τη γη, τα υλικά του περιβάλλοντος και τον φυσικό χώρο ως κύρια εργαλεία και καμβά. Οι καλλιτέχνες χρησιμοποιούν τη φύση ως μέσο για τη δημιουργία έργων, αντί να χρησιμοποιούν παραδοσιακά μέσα, όπως καμβά, μάρμαρο κτλ. Ο σκοπός της Land art είναι να συνδέσει την τέχνη με τη φύση και να προκαλέσει σκέψεις σχετικά με τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον. Συχνά τα έργα έχουν φιλοσοφικές, οικολογικές ή κοινωνικές αναφορές, καθώς και ερωτήματα σχετικά με τη φύση της τέχνης και την αλληλεπίδρασή της με το περιβάλλον.

Η **Land Art** ήταν μέρος της ευρύτερης κίνησης της εννοιολογικής τέχνης τη δεκαετία του 1960 και 1970. Το πιο διάσημο έργο Land art είναι το Spiral Jetty του Robert Smithson από το 1970, ένα έργο γης που κατασκευάστηκε μέσα στη λίμνη Great Salt Lake στις ΗΠΑ. Αν και κάποιοι καλλιτέχνες, όπως ο Smithson, χρησιμοποίησαν μηχανικό εξοπλισμό για τη μετακίνηση της γης, για να δημιουργήσουν τα έργα τους, άλλοι καλλιτέχνες έκαναν ελάχιστες και προσωρινές παρεμβάσεις στο τοπίο, όπως ο Richard Long, ο οποίος απλώς περπατούσε πάνω-κάτω μέχρι να αφήσει ένα σημάδι στη γη.

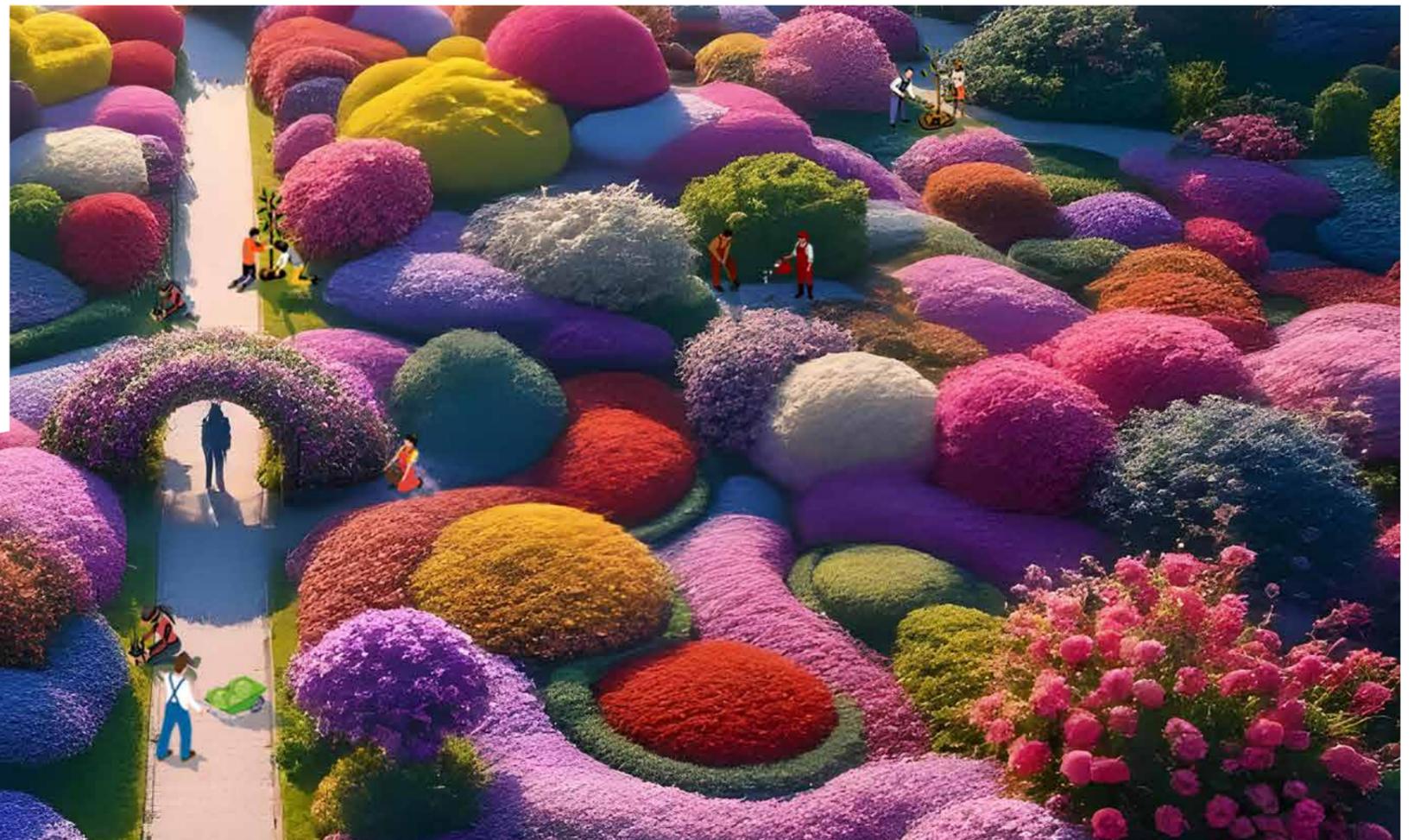
Η **Land Art**, συνήθως τεκμηριωνόταν σε έργα τέχνης μέσω φωτογραφιών και χαρτών, τους οποίους ο καλλιτέχνης μπορούσε να εκθέσει σε γκαλερί. Οι καλλιτέχνες Land art δημιουργούσαν, επίσης, έργα τέχνης μέσα στις γκαλερί, φέρνοντας υλικά από το τοπίο και χρησιμοποιώντας τα, για να δημιουργήσουν εγκαταστάσεις.

7 <https://perivallonkaipaideia.weebly.com/uploads/2/2/3/8/22388376/13.pdf>

Εκτός από τον Richard Long και τον Robert Smithson, σημαντικοί καλλιτέχνες της τέχνης Land art περιλαμβάνουν τους Nancy Holt, Walter de Maria, Michael Heizer και Dennis Oppenheim.

Βασικά χαρακτηριστικά της Land Art:

- 1 Χρησιμοποίηση της φύσης και του τοπίου:** Τα έργα δημιουργούνται σε υπαίθριους χώρους, εκτός των παραδοσιακών γκαλερί ή μουσείων. Οι καλλιτέχνες χρησιμοποιούν φυσικά υλικά, όπως πέτρες, χώμα, άμμο, νερό, κλαδιά, ξύλο και άλλα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος.
- 2 Μέγεθος και κλίμακα:** Τα έργα Land Art είναι συχνά μεγάλης κλίμακας και μπορεί να εκτείνονται σε εκτάσεις γης. Αυτό καθιστά τη συγκεκριμένη μορφή τέχνης διαφορετική από άλλες καλλιτεχνικές μορφές που συχνά περιορίζονται σε μικρότερες κλίμακες.
- 3 Αλληλεπίδραση με το περιβάλλον:** Το έργο μπορεί να επηρεάζεται ή να μεταβάλλεται από το περιβάλλον του, όπως και από φυσικά φαινόμενα (π.χ. καιρικές συνθήκες, χρόνος). Αυτό σημαίνει, ότι ένα έργο Land Art μπορεί να αλλάξει, να φθαρεί ή να εξαφανιστεί με την πάροδο του χρόνου.
- 4 Αντίθεση με τη βιομηχανική τέχνη:** Η Land Art αποτελεί αντίθεση στην εμπορική και βιομηχανική τέχνη, αφού οι καλλιτέχνες χρησιμοποιούν φυσικά υλικά και επεμβαίνουν στο περιβάλλον με τρόπο που δεν στοχεύει στο κέρδος ή στην πώληση του έργου.

Κάλεσμα σε δράση!

Δημιουργήστε τα δικά σας Οικό-Τοπία με την ομάδα σας!

Αξιοποιήστε τη φύση του τόπου σας και με εργαλεία τα όσα δίνει αυτή, δημιουργήστε ένα έργο Land Art και μεταδώστε, έτσι, το μήνυμα οικολογική ισορροπία αρμονική συμβίωση με την φύση και τα οικοσυστήματα!

Μεταδώστε το μήνυμα για οικολογική ισορροπία!

Φωτογραφίστε το έργο σας και ανεβάστε την φωτογραφία σας έως 30 Απριλίου στον παρακάτω σύνδεσμο: <https://forms.gle/RAnUnGncLuHNbtfr9>

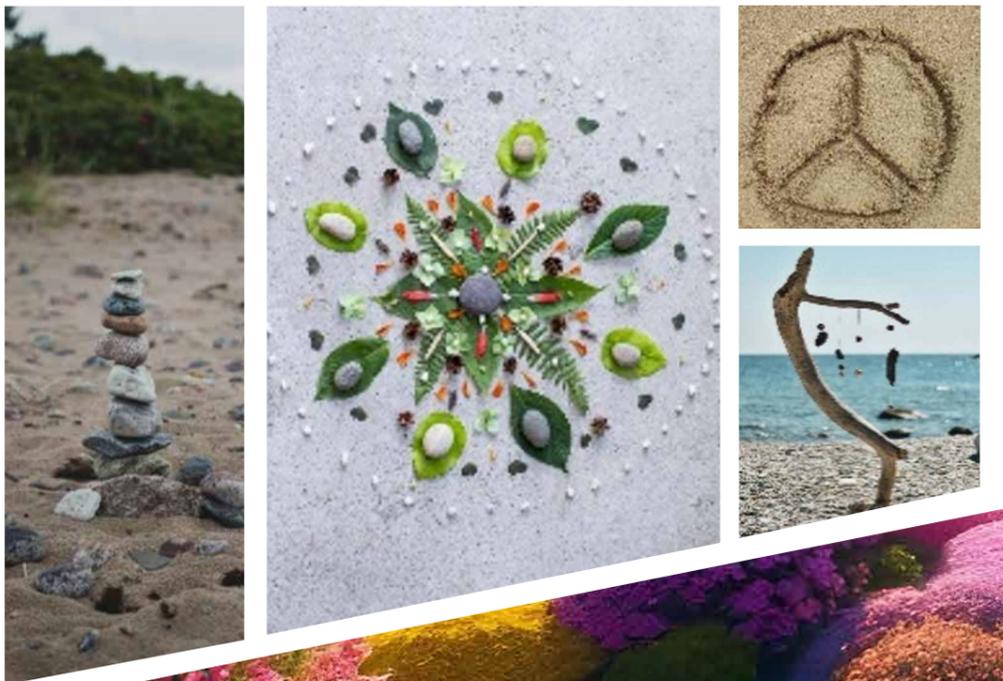
Εναλλακτικά, μπορείτε να μας την στείλετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση education.hellas@actionaid.org.

Εμπνευστείτε για το έργο σας από το παρακάτω υλικό:

Βίντεο

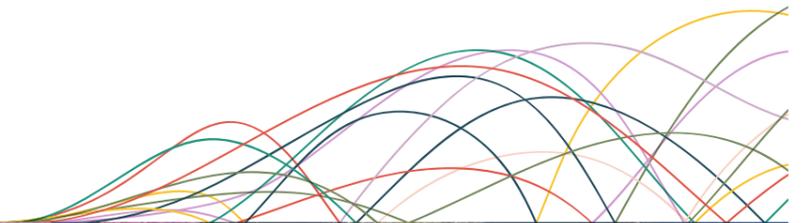
Landart Movie - Creations in Nature 2009
<https://heni.com/talks/landart>

Φωτογραφίες

Ιδέες για περισσότερες Οικό-ου-Τοπίες!

- Ακούστε το παραμύθι «**Η μεγάλη τραμπάλα του πλανήτη**» και γράψτε το δικό σας Οίκο-παραμύθι! <https://actionaid.gr/i-megali-trampala-toy-planiti>
- Δημιουργήστε ένα κολλάζ πάνω σ' ένα χάρτη της Ελλάδας με φωτογραφίες από τις περιοχές Natura της χώρας!
- Ανακαλύψτε και άλλες Προστατευόμενες Περιοχές (ΠΠ), που δεν προστατεύονται κάτω από το δίκτυο Natura 2000 ή τα αποθέματα βιόσφαιρας MAB/UNESCO, αλλά σε όλα τα σύνολα των χώρων που έχουν χαρακτηριστεί ως «**ειδικής σημασίας**» για τη βιοποικιλότητά τους, για τα πολιτιστικά και άλλα χαρακτηριστικά τους. Προσθέστε στον χάρτη σας φωτογραφίες και από εκείνα τα μέρη.
- Ξεκινήστε μία εκστρατεία ενημέρωσης σε όλη τη σχολική κοινότητα για τη σημασία της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων!

Βουτιά στις Πηγές - Επιπλέον υλικό

Για την βιοποικιλότητα και οικοσυστήματα:

- <https://biodiversity-greece.gr/i-simasia-tis-viopoikilotitas/>
- <https://biodiversity.europa.eu/>
- <https://www.eea.europa.eu/el/themes/biodiversity/intro>
- <https://www.callisto.gr/blog/oi-periohes-natura-2000-tis-elladas>
- <https://edozoume.gr/viopoikilotita/>
- <https://adaptivegreecehub.gr/viopoikilotita-kai-oikosystemata/>

Οικοκεντρική Ανάπτυξη

- <https://learningforchange.net/cy/course/eco-centric-development-basics/>

Land Art

- Robert Smithson: «Spiral Jetty» (1970) – Ένα από τα πιο διάσημα έργα του Land Art, που έχει παρουσιαστεί εκτενώς σε βιβλία τέχνης, εκθέσεις και έρευνες. Δείτε το εδώ: <https://www.youtube.com/watch?v=vrbNsHs7ptE>
- «Land Art» από τον Jeffrey Kastner – Ένα βιβλίο που εξετάζει την ιστορία του Land Art, περιγράφοντας τα πιο εμβληματικά έργα και τη φιλοσοφία τους.
- «Earthworks and Beyond: Contemporary Art in the Landscape» (edited by William L. Fox) – Συλλογή κειμένων που περιγράφει την εξέλιξη της κίνησης του Land Art και τις διάφορες προσεγγίσεις των καλλιτεχνών.
- Tate Museum, London: <https://www.tate.org.uk/art/art-terms/l/land-art>
- <https://theartsociety.org/arts-news-features/10-amazing-facts-about-land-art>

act:onaid

για έναν κόσμο πιο δίκαιο

